

RIKSDAGENS PROTOKOLL

Nr 6

FÖRSTA KAMMAREN

1968

6—9 februari

Debatter m. m.

Onsdagen den 7 februari		Sid.
Den s. k. restposten i betalningsbalansen		4
Interpellationer:		
av herr Andersson, Torsten, (cp) ang. lokaliseringsutredningens förslag beträffande den statliga verksamheten		5
av herr Wikberg (cp) ang. Stekenjokkprojektet		7
Meddelande ang. enkel fråga av herr Svenungsson (h) ang. riktlinjerna för viss distribution av elkraft		8
Torsdagen den 8 februari		
Svar på enkel fråga av herr Ahlmark (fp) ang. svenskt bistånd till Tanzania och Zambia		9
Meddelande ang. enkel fråga av herr Petersson, Erik Filip, (fp) om information från hälsosynpunkt angående konsumtion av fisk		13

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 7 februari		
Bankoutskottets memorial nr 1, ang. fullmäktiges i riksbanken avgivna berättelse		4
— nr 2, ang. fullmäktiges i riksgäldskontoret avlämnade berättelse		5
Första lagutskottets utlåtande nr 1, ang. granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning		5
— nr 2, ang. granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning		5

Tisdagen den 6 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Herr *Hernelius* anmälde, att han den 3 i denna månad åter infunnit sig vid riksdagen.

Justerades protokollen för den 26 nästlidne januari.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller härmed om befrielse från riksdagsarbetet från och med den 13 till och med den 16 februari för statligt utredningsuppdrag, förlagt utanför Stockholm.

Stockholm den 6 februari 1968

Ruth Hamrin-Thorell

Till riksdagens första kammare

Eftersom jag insjuknat i influensa och är sängliggande får jag härmed anhålla om sjukledighet under tiden den 6/2—den 9/2 1968.

Visby den 5 februari 1968

S.-O. Österdahl

De begärda ledigheterna beviljades.

Herr talmannen yttrade, att han, efter samråd med andra kammarens talman, finge meddela, att en utrikes- och handelspolitisk debatt komme att hållas torsdagen den 21 mars, då ett plenum,

som inleddes med frågestund, skulle anordnas med början kl. 10.30 i första kammaren.

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 15, med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 juni 1965 (nr 186) om lagrådet m. m.

Föredrogs och bordlades ånyo bankoutskottets memorial nr 1 och 2 samt första lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2.

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 18, angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom handelsdepartementets verksamhetsområde.

Anmäldes och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från riksdagens ombudsmän inkommit framställning angående tjänsteorganisationen vid riksdagens ombudsmannaexpedition.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Onsdagen den 7 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollet för den 30 nästlidne januari.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får härmed anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet den 21 februari för att delta i Nordiska rådets session i Oslo.

Stockholm den 6 februari 1968

Olof Palme

Den begärda ledigheten beviljades.

Herr TALMANNEN yttrade:

Efter samråd med andra kammarens talman ber jag att få meddela, att arbetsplenum nästa onsdag, den 14 dennes, som i den preliminära planen utsetts till kl. 10.00 eller 14.00, kommer att hållas med början kl. 14.00.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 18, angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom handelsdepartementets verksamhetsområde.

Vid föredragning av bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från riksdagens ombudsmän inkommit framställning angående tjänsteorganisationen vid riksdagens ombudsmannaexpedition, hänvisades framställningen till bankoutskottet.

Ang. den s. k. restposten i betalningsbalansen

Föredrogs ånyo bankoutskottets memorial nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

I detta memorial hade utskottet till riksdagen överlämnat den av fullmäktige i riksbanken till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1968.

Herr LUNDBERG (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Det hör kanske inte till vanligheten att kommentera ett bankoutskottets memorial, men jag vill denna gång ta mig denna frihet för att uttrycka min tacksamhet och min belåtenhet över det sätt på vilket i år redovisningen av våra utlandstransaktioner byggts ut.

På sidan 30 återfinnes en uppställning med korrigeringar av bytesbalansen. Den upptar förutom de förra året av finansdepartementet introducerade korrigeringsposterna även en ny post betecknad med e och rubricerad »Kända handelskrediter m. m.». Denna post har beräknats av konjunkturinstitutet och innefattar varvens kredittransaktioner, krediter vid import av fartyg, flygplan och datamaskiner samt vissa transaktioner mellan de stora oljefirmornas svenska bolag och moderbolag. Genom att på detta sätt kartlägga dessa stora och i tiden oregelbundet inträffande kredittransaktioner har vi kommit ett bra steg på väg att minska ner den nu korrigerade restposten. Man får på så sätt ett bättre begrepp om storleksordningen av de anonyma kreditsvängningarna, som nu ligger kvar i den kor-

Interpellation ang. lokaliseringsutredningens förslag beträffande den statliga verksamheten

rigerade och åtskilligt nedbantade restposten.

Slutresultatet, som man i årets uppställning kommit fram till, minus 467 miljoner kronor, förefaller åtminstone mig fullt rimligt.

Genom dessa klarläggande operationer hoppas jag också att vi i fortsättningen slipper höra sådana våldsamma överdrifter eller missuppfattningar, som framfördes från akademiskt håll i TV-debatten efter den engelska devalveringen. Någon påstod där att den svenska valutareserven skulle vara intecknad med korta skulder till mellan 50 och 90 procent. Till sådana felaktiga slutsatser kunde man komma genom att okritiskt ta de gamla okorrigerade siffrorna för restposter och tolka dessa i viss riktning. Men vi har ju dock de senaste åren resonerat oss fram en bra bit längre mot en mera tillfredsställande redovisning.

Det var när jag observerade att riksbanken i år tagit upp och kommenterat konjunkturinstitutets senaste bidrag till arbetet med restposten, som jag fick lust att på detta sätt uttrycka min uppskattning. Måhända kan det vara till någon tillfredsställelse för dem som å yrkets vägnar sysslar med detta att få veta att även någon utanför fackkretsarna observerar och uppskattar förbättringarna.

Efter härmed slutad överläggning lades förevarande memorial till handlingarna.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna bankoutskottets memorial nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Anmälades och bordlades från styrelsen för riksdagens förvaltningskontor inkomna

dels berättelse för dess verksamhet under år 1967,

dels ock skrivelse angående sammanfattande person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1961—1970.

Interpellation ang. lokaliseringsutredningens förslag beträffande den statliga verksamheten

Herr ANDERSSON, TORSTEN, (cp) erhöj på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Frånsett några enstaka undantag är de centrala ämbetsverken och annan central statlig verksamhet lokaliserade till Stockholm. I olika sammanhang har frågan om utflyttning av statliga verksamheter från Stockholm aktualiserats. Senast prövades den av lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet — den s. k. Eckerbergska utredningen — som i slutet av år 1963 framlade sitt huvudbetänkande.

Sägda utrednings förslag var inriktat på en omfattande utflyttning av statliga verksamheter. Av cirka 185 undersökta verksamhetsgrenar kunde enligt utredningens bedömning 110 flyttas från Stockholm. Utredningen ansåg bl. a. att ett 30-tal verksamhetsgrenar — den lilla utflyttningsgruppen — kunde utflyttas inom en mycket nära framtid. Därutöver framlade utredningen förslag av mera långsiktig karaktär.

Interpellation ang. lokaliseringsutredningens förslag beträffande den statliga verksamheten

Flera skäl talar för en utflyttning av statliga verksamheter från stockholmsregionen. De befolknings- och miljöpolitiska synpunkterna är t. ex. av stor betydelse. Den statliga förvaltningens lokalisering till Stockholm medverkar i hög grad till den fortgående koncentrationen av människor, kapital och bebyggelse till detta område. Inom Storstockholm bor i dag cirka 1,1 miljon människor, och det finns prognoser som ger vid handen att år 2 000 skall motsvarande siffra vara 2 miljoner. Det finns skäl att betrakta en sådan utveckling med oro och följaktligen förorda olika åtgärder för att begränsa denna omfattande koncentration av vårt lands resurser. Dels kommer koncentrationen till stockholmsområdet, jämte ett par andra områden i landet, att medföra en avsevärd utglesning i övriga delar. Dels kommer de kostnader som är förenade med att ge människorna i dessa expanderande områden en acceptabel miljö att vida överstiga de eventuella ekonomiska vinster som koncentrationen medför. I den aktuella miljödebatten har det påvisats att omfattande — och kostsamma — insatser är nödvändiga för att åstadkomma en människovänligare miljö. Vi kan också räkna med att den enskilde framgent kommer att ställa ökade krav i detta avseende.

Den totala utflyttning, som utredningen ansåg möjlig, skulle gälla inemot 28 000 statliga befattningar. Trycket på storstockholmsområdet skulle därmed kunna minska med över 100 000 personer. Helt naturligt skulle en sådan omlokalisering av den statliga verksamheten göra det lättare för Storstockholm att komma till rätta med t. ex. trafikproblem, sociala förhållanden och bostadsbrist. Samtidigt skulle utvecklingen stimuleras i de nya lokaliseringsområdena. Särskilt skulle detta vara av betydelse i dagens läge, då samsättningsituationen är besvärlig på många håll.

Lika väsentligt är det naturligtvis att den statliga verksamheten har en lokalisering, som i största möjliga utsträckning främjar effektiviteten. Med hänsyn till vissa statliga verksamhetsgrenars funktionsmässiga samhörighet är det angeläget, konstaterade lokaliseringsutredningen, att sammanhålla stora delar av den centrala statsförvaltningen inom från kommunikationssynpunkt relativt slutna områden. Den statliga verksamheten i Stockholm är emellertid utspridd på olika håll i staden och dessutom mycket trångbodd. Inom Stockholms innerområden kunde enligt utredningens bedömning endast statsdepartementen och ett mindre antal ämbetsverk, som har mycket stora behov av kontakt med regeringens kansli, beredas utrymme. Den punktvisa utflyttningen av ämbetsverk till olika förorter inom stockholmsområdet, såsom vattenfallsstyrelsens lokalisering till Räcksta och televerkets till Farsta, kunde på längre sikt leda till en uppsplittning av statsförvaltningen, som minskade effektiviteten. Lokaliseringsutredningen ansåg sig kunna konstatera, att föreliggande planer beträffande stockholmsområdet inte gav anvisning på någon rationell lösning av den statliga verksamhetens utbyggnadsproblem, vare sig i innerstaden eller i förorterna. En utflyttning av väsentlig del av den statliga verksamheten från stockholmsområdet framstod sålunda som önskvärd inte minst ur effektivitetssynpunkt.

Självfallet är en utflyttning av den omfattning som lokaliseringsutredningen diskuterade kostnadskrävande. Men den kan totalt sett knappast bedömas medföra några större kostnadsökningar för samhället. På de nya lokaliseringsorterna måste givetvis bostäder byggas i väsentlig utsträckning. Men samtidigt lättas trycket på bostadsmarknaden i storstockholmsområdet i motsvarande mån, vilket torde kunna leda

till en viss total kostnadsminskning. Nya förvaltningsbyggnader måste uppföras på de nya lokaliseringssorterna. Men samtidigt kan det konstateras, att den statliga verksamheten nu under alla förhållanden har ett betydande behov av nybyggnader för skilda ändamål. Den akuta lokalbristen för den statliga verksamheten kommer på något längre sikt att nödvändiggöra avsevärda investeringar, även om den centrala statliga verksamheten i samma utsträckning som för närvarande skulle vara förlagd till Stockholm. Det nuvarande läget måste sålunda betraktas som tjänligt för planering av en omfattande omlokalisering av den statliga verksamheten.

Lokaliseringsutredningen anförde vidare att en utflyttning av myndigheter som har väsentliga totalförsvarsuppgifter skulle medföra odiskutabla vinster ur beredskapssynpunkt.

Med hänsyn till att den här berörda frågan har så stor betydelse för samhället totalt är det märkligt att så litet skett sedan lokaliseringsutredningen lade fram sitt förslag. Visserligen har försvarets fabriksverk — enligt samstämmiga uppgifter med gott resultat — sedan dess etablerats i Eskilstuna, men det är också i stort sett det enda verkliga som hänt.

Mot bakgrund av vad jag anført och med hänsyn till vad ifrågavarande utredning framhöll i sitt betänkande anser jag det anmärkningsvärt att nyinrättade statliga institutioner lokaliserats till Stockholm. Jag tänker då i första hand på lokaliseringen av det nya ämbetsverket statens naturvårdsverk.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Är statsrådet villig uttala sig angående möjligheterna att fullfölja förslagen från lokaliseringsutredningen rörande statlig verksamhet?

Interpellation ang. Stekenjokkprojektet

2. I vilken omfattning beaktas sagda utrednings resultat vid lokaliseringen av nyetablerad eller utökad statlig verksamhet?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. Stekenjokkprojektet

Ordet lämnades härefter till herr WIKBERG (cp), som anförde:

Herr talman! Vid Sveriges geologiska undersöknings malmletning i Stekenjokks statsgruvefält i slutet av 1950-talet visade det sig att en betydande malmtillgång förelåg inom fältet. I skrivelse den 10 oktober 1960 hemställde kommerskollegium om ett första anslag för utredningar om förutsättningarna för gruvdrift vid Stekenjokk. Årliga anslag har därefter beviljats för fortsatta utredningar, grundundersökningar under jord, anrikningsförsök samt för vägbyggande.

Kostnaderna för dessa förberedande arbeten — någon malmbrytning har ännu ej påbörjats — har t. o. m. utgången av föregående budgetår uppgått till sammanlagt 19,4 miljoner kr. Av dessa medel har 8,25 miljoner kr. använts till vägbygget mellan Klimpfjäll och Stekenjokk och 11,15 miljoner kr. för själva gruvundersökningen. För innevarande budgetår har till Stekenjokkprojektet beräknats 7,5 miljoner kr., av vilket belopp 5 miljoner kr. beräknats för påbörjande av gruvutbyggnaden, när slutlig ställning tagits till projektets genomförande. I årets statsverksproposition begärs inget anslag för Stekenjokkprojektet.

Enligt den ursprungliga tidsplanen för utbyggnaden av Stekenjokkfältet avses malmbrytningen kunna påbörjas våren 1970. Vissa uppgifter gör dock gällande att detta tidsschema inte kommer att hålla. Sålunda säges utredningarna

om transportfrågan och samhällsbyg-
gandet släpa efter.

En försenad igångsättning vore till
stor nackdel särskilt med hänsyn till
sysselsättningsläget inom ifrågavarande
region. Såväl inom Frostvikens som
Vilhelmina kommun, vilka närmast be-
rörs av projektet, är situationen på ar-
betsmarknaden prekär.

Det vore värdefullt om en redogörel-
se kunde lämnas över hur projekte-
ringsarbetet fortskrider och när malm-
brytning kan påbörjas.

Med stöd av det anförda anhåller jag
om kammarens tillstånd att till statsrå-
det och chefen för finansdepartemen-
tet få ställa följande frågor:

1. Vill statsrådet lämna kammaren
en redogörelse för vad som hittills före-
varit beträffande Stekenjockprojektet?
2. Vill statsrådet för kammaren redo-
visa vid vilken tidpunkt malmbrytning
kan påbörjas vid Stekenjockfältet?

Även denna anhållan bifölls.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kam-
marens ordningsstadga följande enkla
fråga denna dag framställdes av herr *Sve-
nungsson* (h) till herr statsrådet Wick-
man: »Är Statsrådet beredd redogöra
för de riktlinjer som tillämpas inom
kommerskollegium vid utfärdande av
linjekoncession för distribution av el-
kraft till elkonsumenter?»

Justerades protokollsutdrag för den-
na dag, varefter kammarens samman-
träde avslutades kl. 14.09.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Torsdagen den 8 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Ang. svenskt bistånd till Tanzania och Zambia

Hans excellens herr statsministern ERLANDER erhöll ordet för att besvara herr Ahlmarks (fp) fråga angående svenskt bistånd till Tanzania och Zambia, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 2 februari, och anförde:

Herr talman! Herr Ahlmark har frågat mig om jag under min resa i Östafrika tog upp frågan om svenskt bistånd i olika former till projekt som är gemensamma för Tanzania och Zambia.

Under mitt besök i Tanzania och Kenya hade jag såväl officiella överläggningar som informella politiska samtal med företrädare för dessa länder. Självfallet kom vi in på strävandena att åstadkomma ett närmare samarbete mellan de östafrikanska staterna.

Från svensk sida har i olika sammanhang — och inte minst vid mitt besök — uttryckts förhoppningar att det östafrikanska samarbetet skall kunna intensifieras. I konsekvens härmed har Sverige redan tidigare intagit en positiv hållning i fråga om åtgärder som kan underlätta en gemensam marknad för Kenya, Tanzania och Uganda.

Det är ännu för tidigt att bedöma vilken anknytning Zambia kan få till denna marknad. Uppenbarligen håller emellertid ett närmande på att ske, och i samband härmed kan insatser berörande Zambia komma att aktualiseras, vilka ligger i linje med principerna för den svenska biståndspolitik.

Utan att kunna göra några närmare preciseringar vill jag emellertid nämna, att ett konkret projekt om svenskt finansiellt stöd av gemensamt intresse och hög prioritet för Zambia och Tanzania är föremål för övervägande.

Herr AHLMARK (fp):

Herr talman! Just nu lär vägen mellan Dar-es-Salaam i Tanzania och Lusaka i Zambia vara sönderkörd och avskuren. Regnet har förstört den på stora sträckor. Mer än ett hundratal lastbilar med oljetunnor har hejdat eller skakat sönder. Denna väg heter The Great North Road men dess öknamn, The Hell Road, passar den bättre.

Visst finns det många dåliga vägar i Afrika. Men frågan är om någon väg just nu har större politisk betydelse än The Great North Road. För Zambia är den politiskt nödvändig. Man har brutit sig loss från det vita styret i Salisbury. Man för en politik med aktiv lojalitet med de förtryckta i södra Afrika. Men landet gränsar samtidigt till flera av de områden där de vita regimerna arbetar hårt för att slå ner afrikanernas krav på majoritetsstyre — Rhodesia, Angola, Moçambique och Sydafrika.

Detta är problem nog för Zambia. Men därtill kommer rhodesiablockaden med svåra påfrestningar på Zambias ekonomi. Man försöker begränsa importen över Rhodesia och dirigera om exporten så att den inte skall behöva passera rhodesiskt territorium i enlighet med FN:s resolutioner.

Zambia tvingas därför att omorientera sin ekonomi till Östafrika och närmar sig nu de övriga länderna i detta område: Tanzania, Kenya, Uganda och Etiopien. Men för att det skall bli möj-

Ang. svenskt bistånd till Tanzania och Zambia

ligt fordras stora investeringar i kommunikationer av olika slag mellan Zambia och Tanzania. Vägar och hamnar måste byggas ut för att kunna ta emot Zambias koppar och för att kunna förse landet med olja som inte behöver passera Moçambique och Rhodesia.

Det var naturligtvis projekt av det slaget som jag avsåg med min enkla fråga till statsministern. Jag tackar herr Erlander för svaret och beklagar att det är så pass vagt och föga preciserat. Jag kan tänka mig flera möjligheter för Sverige att hjälpa till med projekt som är gemensamma för Tanzania och Zambia och som kan underlätta Zambias frigörelse från Rhodesia:

Vi skulle kunna ge stöd i maskiner, kanske krediter och personal för *vägförbättring*. Det gäller ju att hålla i gång The Great North Road. Den är nödvändig för kommunikationerna mellan de båda länderna. Varför gör vi inte det i dag, herr Erlander?

Vi borde undersöka möjligheten att hjälpa till med *hamnförbättring* i t. ex. Mtwaras hamn, som, om den får ta emot en större del av Zambias handel, kunde lätta trycket på hamnen i Dar-es-Salaam.

Telekommunikationerna mellan Tanzania och Zambia är dåliga. De lär väl bestå av kortvågsradio. Zambias telefonnät går söderut, mot Rhodesia. Men nu är det ytterst angeläget att se till att *telefonförbindelserna* dras mot nordost, mot Östafrika. Skulle Sverige, herr Erlander, vara berett att ställa experter och materiel till förfogande, om sådana önskemål uttrycks från zambisk sida?

Vi skulle också kunna visa oss villiga att bidra med en speciell fond i den nya östafrikanska utvecklingsbanken, en fond med syfte att bl. a. finansiera projekt, som är gemensamma för Tanzania och Zambia och som kan bidra till att lätta det nuvarande trycket på Zambia. Hur ställer sig den svenska regeringen till en sådan tanke?

Herr talman! Jag vore tacksam om statsministern ville kommentera de

möjligheter vi har att göra en väsentlig insats för det land som har kommit att bli en symbol i hela det södra Afrika för strävandena till majoritetsstyre och självständighet.

Hans excellens herr statsministern
ERLANDER:

Herr talman! Den fråga som herr Ahlmark ställde till mig — om jag hade tillfälle att ta upp projekt gemensamma för Tanzania och Zambia vid mitt besök i Östafrika — har jag besvarat. Jag har besvarat den med ett »ja».

Nu ställer herr Ahlmark en rad nya frågor. Om jag vore strikt formell och följde de regler som gäller för frågestunderna, skulle jag hänvisa herr Ahlmark till att komma tillbaka med dessa frågor. Men för att bespara både mig och kammarens ledamöter tid kanske jag kan få svara på de här helt nya frågorna som herr Ahlmark nu har ställt.

Det gläder mig mycket att herr Ahlmark liksom jag som huvudprojekt för upp frågan om vägen. Det är precis det projekt som åsyftas i mitt svar. Därmed är väl saken klar. Jag tror att det är viktigt att man handlar på det sättet.

Den andra nya frågan som herr Ahlmark tar upp gäller tekniker. Jag kan nämna att vi på ett av de områden som herr Ahlmark berörde, nämligen telekommunikationerna, redan har experter från Zambia här i Sverige för utbildning. Jag föreställer mig att den frågan därmed är besvarad.

Den tredje frågan var om vi över huvud taget var intresserade av att lämna stöd genom att utbilda tekniker och genom att skicka ned tekniker — det senare är säkert det bästa — för att understödja strävandena att klara upp en del av de problem som otvivelaktigt Zambia på grund av politiska förhållanden råkat ut för. Jag tror att jag kan besvara den frågan jakande, i den mån en framställning kommer och vi har tillgång till sådan expertis.

Ang. svenskt bistånd till Tanzania och Zambia

Slutligen vill jag nämna att Zambia är ett av de länder som får stöd från de svenska myndigheterna. Ett stort antal svenska experter arbetar med jordbruket där nere och har nått utomordentligt goda resultat. Vi lämnar också stöd — låt vara tämligen begränsat — till den flyktinghjälp som de politiska förhållandena tvingat Zambia att bedriva.

Därmed har jag, herr talman, befriat kammaren från ytterligare tre frågor av herr Ahlmark.

Herr **AHLMARK** (fp):

Herr talman! Statsministern vet mycket väl att de s. k. nya frågor som jag ställde ligger helt inom ramen för min enkla fråga till statsministern. Det avslöjar han ju också själv när han säger att det var precis ett av de projekt, som jag nämnde, som han syftar på i slutet av svaret på den enkla frågan. Därmed är det fullständigt klart att vi har talat om samma sak. Herr Erlanders små skämt var väl därför en smula missriktade. Jag är glad över att det var The Great North Road som åsyftades i den litet mystiska formuleringen i slutet av svaret. Jag hoppas att förhandlingarna snabbt kommer att leda till ett positivt resultat.

När det gäller telekommunikationer är det naturligtvis inte tillräckligt att vi har några personer från Zambia här uppe på utbildning. Det väsentliga är ju att vi är beredda att satsa ordentligt på svenskt bistånd — tekniker, materiel och kanske krediter — för att snabbt få fram ett telefonnät mellan Zambia och Östafrika.

I fråga om fonden i den östafrikanska utvecklingsbanken sade statsministern egentligen ingenting. Jag tror att det är mycket väsentligt att man redan nu gör klart för banken att Sverige kan vara berett att ställa krediter till förfogande för de projekt det här gäller.

Herr talman! Låt mig ställa en fråga som gäller just herr Erlanders svar till

mig i dag. Det står i svaret att »insatser beträffande Zambia (kan) komma att aktualiseras, vilka ligger i linje med principerna för den svenska biståndspolitikerna».

Jag skulle gärna vilja veta vad herr Erlander avser med det. När statsministern talar om »principerna för den svenska biståndspolitikerna», syftar Ni då bl. a. på den nuvarande prioriteringen av mottagarländer, som *inte* rymmer Zambia? Hittills har ju socialdemokraterna sagt nej till folkpartiets krav att göra Zambia till ett av de prioriterade länderna. Förra året avslog riksdagen ett krav med den innebörden.

Eller anser herr Erlander att Zambia, om denna stat ansluts till den gemensamma östafrikanska marknaden i någon form, bör bli prioriterat för svensk u-hjälp på samma sätt som redan Tanzania och Kenya är det?

Detta är, herr talman, en av de viktigaste frågorna beträffande Zambia. Först om vi beslutar att prioritera också det landet kan vi göra mycket väsentliga insatser för Zambias framtid.

Hans excellens herr statsministern **ERLANDER**:

Herr talman! Det är väl ingen idé att diskutera formalia med herr Ahlmark. Vill man inte förstå, så är det ingenting att göra åt det.

Herr Ahlmark har frågat mig om jag tog upp gemensamma projekt under mitt besök i Tanzania och Östafrika, och jag har svarat ja på den frågan. Jag kunde ha inskränkt mig till det svaret. Herr Ahlmark ställde inga frågor om konkreta projekt, utan gjorde precis den frågan, och den har jag alltså svarat ja på.

Sedan har jag med kammarens och talmannens tillstånd givit svar på helt nya frågor som herr Ahlmark behagat framställa här. Jag anser att jag kunde göra det, eftersom vi hade så pass god tid i dag och eftersom talmannen inte klubbar ned mig, vilket han otvivelak-

Ang. svenskt bistånd till Tanzania och Zambia

tigt hade kunnat göra. Det är nämligen inte lämpligt att man drar upp den ena frågan efter den andra. Herr Ahlmark har ju en livlig kedjetankeverksamhet.

Men varför nämnde jag inte i mitt svar den här saken som herr Ahlmark nu tar upp? Det var dels därför att den inte hörde till frågan och dels därför att det kanske kan vara oklokt att i Sveriges riksdag diskutera detaljprojekt innan man över huvud taget med säkerhet vet att det blir någonting av. Det är många parter som är inblandade här. Det är inte bara två regeringar, utan det rör sig givetvis också om internationella bankproblem, vilket jag antar att herr Ahlmark begriper utan att jag skall behöva förtydliga det mera. Följaktligen är jag tveksam om jag skulle ha gått utanför svaret. Jag tror icke att vi gagnar u-hjälpen genom att här diskutera frågor som är föremål för tämligen ömtåliga förhandlingar.

Vad jag i mitt svar menar med att insatserna ligger i linje med gällande principer för u-hjälpen trodde jag verkligen att herr Ahlmark skulle kunna räkna ut utan att det skall behöva läsas upp igen. Det står i det beslut som fattades när direktiven för u-hjälpen antogs vid 1965 års riksdag, att om situationer kan uppstå då den politiska utvecklingen föranleder särskilda biståndsåtgärder, kan man tänka sig direkta biståndsinsatser. Jag vet inte säkert, men jag har för mig att sydafrika-problemet där nämndes.

Är det nu tillräckligt klart för herr Ahlmark vilken min position är?

Herr AHLMARK (fp):

Herr talman! Om herr Erlander inte vore så irriterad utan enbart talade om sakfrågan och inte så mycket om formalia, så skulle den här debatten bli klar på ungefär halva tiden.

Jag tror mig nu ha fått ett besked om att när det i svaret sågs att insatser

beträffande Zambia kan komma att aktualiseras, vilka ligger i linje med principerna för den svenska biståndspolitik, så kan detta möjligen betyda att den svenska regeringen har för avsikt att prioritera Zambia längre fram. Vi har hittills aldrig fått något besked på den punkten, och vi har många gånger haft denna fråga uppe till diskussion. Därför tillät jag mig ställa den följdfrågan till herr Erlander.

Det fanns också ett annat skäl till att jag ställde följdfrågor till herr Erlander. Under alla de Zambia-debatter vi har haft här i riksdagen har det varit en klyfta mellan tal och handling från regeringens sida:

1966 sade utrikesministern att han mycket väl förstod att Zambia behövde ett förvaltningsbistånd. Om Zambia ville ha det, skulle landet få det. Zambia ville ha det men har ännu ingenting fått.

1967 avslög man vårt krav att prioritera Zambia för svensk u-hjälp. Man kom med några vaga, välsinnade meningar — men ingenting positivt alls om de konkreta förslagen.

Nu 1968 antyder statsministern att det blir mer u-hjälp till Zambia i framtiden — men ännu ytterst lite konkret eller konstruktivt.

Bilden är tyvärr alldeles för likartad år från år; statsministern får ursäkta det. Man är tuff och positiv i tal men man är klen och hittills negativ i handling. Jag hoppas att den bilden nu kommer att förändras genom de positiva inslag som trots allt fanns i herr Erlanders anföranden.

Överläggningen ansågs härmed sluttad.

Föredrogs och lades till handlingarna styrelsens för riksdagens förvaltningskontor berättelse för dess verksamhet under år 1967.

Vid föredragning av styrelsens för riksdagens förvaltningskontor skrivelse angående sammanfattande person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1961—1970 hänvisades skrivelsen till bankoutskottet.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammararens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framstälts av herr *Petersson, Erik Filip*, (fp) till herr stats-

Meddelande ang. enkel fråga
rådet och chefen för socialdepartementet: »Avser Statsrådet att skyndsamt föranstalta om att tillförlitliga informationer delges allmänheten angående fiskkonsumtion ur hälsosynpunkt?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammararens sammanträde avslutades kl. 16.16.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 9 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00; och dess förhandlingar leddes av herr andre vice talmannen.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herrar *Lundström, Holmberg, Arne Geijer, Lars Larsson* och *Tage Johansson*, fru *Segerstedt Wiberg*, fröken *Ranmark* samt herr *Sundin* för deltagande i Nordiska rådets sextonde session i Oslo den 17—den 22 februari.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 25, med förslag till atomansvarighetslag m. m.; och

nr 27, med förslag till ändringar i regeringsformen, m. m.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1968/69 för kungl. hov- och slottsstaterna;

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1968/69 inom civildepartementets verksamhetsområde;

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1968/69 till oförutsedda utgifter;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor;

nr 15, i anledning av motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser finansdepartementets verksamhetsområde;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser anslag till studiemedelsfonden;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser anslag till jubileumsgåva till Finland;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte motioner;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på till-

läggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser civildepartementets verksamhetsområde;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 i vad propositionen avser staten för statens allmänna fastighetsfond;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrat huvudmannaskap för serafimerlasarettet m. m.;

nr 26, i anledning av motioner om omställningsbidrag till vissa fiskare;

nr 27, i anledning av motioner om anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68 till statens hantverks- och industrilånefond, m. m.;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1968/69 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av staten tillhörig mark m. m.;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; samt

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående livränta till vissa personer;

bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår det promilletal, varmed skogsvårdsavgiften skall utgå för år 1968;

bankoutskottets utlåtande nr 3, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning; ävensom

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. och 20 § lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel, m. m.; samt

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.07.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert